

Üniversite Öğrenci Adaylarının Zihin Yapılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ercan Yılmaz¹ Zeliha Zühal Güven²

¹ Prof.Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Konya, Türkiye

ercanyilmaz70@gmail.com

(Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Dilbilimi Bölümü, Konya, Türkiye

zzuhalguyen@gmail.com

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 02.12.2021

Kabul: 14.03.2022

Yayın: 31.03.2022

Anahtar Kelimeler:

Zihniyet Teorisi,
Gelişen Zihin,
Yükseköğretim Kurumları
Sınavı

Gayretleri sayesinde zekâlarının ve yeteneklerinin gelişebileceğine inanan bireylerin sabit zihinli olanlardan daha hevesli, azimli ve üretken oldukları çeşitli araştırmalarda ortaya konulmuştur. Türkiye’de milyonlarca kişinin katıldığı Yükseköğretim Kurumları Sınavı’nda (YKS) başarılı olmak için, istek, azim ve sebat gibi özelliklere sahip olmak gerekmektedir. Bu çalışma, katılımcıların zihin yapılarını mezun oldukları lise türü, bu lisenin kamu veya özel okul olması ve YKS’ye hazırlanırken öğretim kurslarına (dershanelere) gitme durumlarına göre incelemek ve YKS’de elde ettikleri başarıları üzerinde zihin yapılarının belirleyiciliğini araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, 2021 yılı YKS’de ilk %2’lik dilimde olan üniversite öğrenci adaylarının kendi içinde başarı sıralamalarının Zihniyet Teorisi puan ortalamalarına göre farklılaşması test edilmiştir. Nicel araştırma yöntemleri kapsamında nedensel karşılaştırma araştırma modeli ile desenlenen çalışmada Türkiye’nin büyükşehirlerinden birinde üç okul ve iki öğretim kursunda öğrenim görmüş 291 yükseköğretim öğrenci adayını katılımcı olarak yer almıştır. Veri toplama aracı olarak Zihniyet Teorisi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu’nun kullanıldığı bu araştırmada, katılımcıların zihin yapıları ile sınavda elde ettikleri başarı durumları ve sınav öncesindeki eğitim ortam ve olanaklarının analizi sonucunda Zihniyet Teorisi ölçme aracının alt boyutlarında farklılaşmalar olduğu ortaya çıkmıştır. YKS’de üst sıralamada olan öğrencilerin zihniyet teorileri puanlarının daha alt sırada olan öğrencilerinkinden, üniversite giriş sınavlarına özel öğretim kurslarına giderek hazırlananların zihniyet teorileri puanlarının özel öğretim kurslarına gitmeyenlerinkinden, kamu okullarından mezun olan üniversite öğrenci adaylarının zihniyet teorileri puanlarının da özel okul mezunlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Öte yandan, Meslek Lisesinden mezun olan üniversite öğrencisi adaylarının zihniyet teorileri puanlarının araştırmadaki diğer lise grupları olan Fen ve Anadolu Lisesi mezunlarındakinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Investigating Mindsets of University Student Candidates in terms of Some Variables

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received:02.12.2021

Accepted: 14.03.2022

Published:31.03.2022

Keywords:

Mindset Theory,
Growth Mindset,
Higher Education
Placement Test

According to Mindset Theory (MT), people who believe in their potential to improve their intelligence are more motivated, resilient and productive than those with fixed mindset. In Turkey, students should be determined and perseverant to be successful in the Higher Education Placement Exam (HEPE). This study was conducted to examine the mindset of the higher education candidates according to what school type they graduated from, whether it was a public or private school, and whether they went to private teaching courses while preparing for HEPE, and to investigate to what extent their mindset was determinant on their success in HEPE. It was tested how the success rankings of the participants in the first 2% of the HEPE in 2021 differentiated according to the MT point averages. The study was designed in the ex post facto model, and 291 students took part in it. The Mindset Theory Scale (MTS) and Personal Information Form were used as data collection instruments. The analysis of the data revealed some differences in the sub-dimensions of the MTS. MT scores of the students in the upper rankings of HEPE were higher than those in the lower; the MT scores of the students attending private education courses were higher than those who did not, and the scores of the students from public schools were higher than those from private schools. On the other hand, the MT scores of the students from vocational schools were found to be lower than those from Science and Anatolian High Schools.

Atıf/Citation: Yılmaz E., Güven, Z.Z. (2022). Üniversite Öğrenci Adaylarının Zihin Yapılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi* 4(1), 75-94

GİRİŞ

İnsanların kendilerini tanımlama ve algılamalarında iki farklı düşünce yapısına sahip oldukları savına dayanan Zihniyet Teorisi (Mindset Theory) Amerikalı psikolog Dweck (2006) tarafından geliştirilmiştir. Dweck (2006), insanların başarısızlık karşısında verdikleri tepkileri gözlemleyerek başladığı araştırma sürecinin ilk yıllarında çocukların karşılaştıkları zorlukları öğrenme fırsatına çevirmelerinden etkilenerek çeşitli araştırmalar gerçekleştirmiş ve insanların zihin yapılarını gelişen ve sabit olarak ikiye ayırmıştır. Bireyin kendi yapabilecekleri konusunda sahip olduğu yetenek ve özelliklerini geliştirebileceğine inanması olarak özetlenebilecek Gelişen Zihin; öz-görü, öz-değerlendirme, öz-düzenleme, öz-güdüleme ve başarı gibi pek çok unsuru içinde barındırmaktadır (Dweck, 2006:11-12). Bu yaklaşım çerçevesinde yapılan çeşitli araştırmalarda zekânın sınırlı olmadığına, doğru yaklaşım ve yöntemlerle geliştirilebileceğine inanan bireylerin sahip oldukları yetenek ve becerileri daha iyi hale getirebildikleri ortaya konmuştur (Blackwell, vd., 2007; Burnette vd., 2018; Claro vd., 2016; Rege vd., 2020).

Gelişen Zihin karşılaşılan aksaklıklar ve sorunlar karşısında vazgeçme, stres yaşama veya panik olma gibi tepkileri kontrol altında tutabildiği için, başarı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Blackwell vd., 2007; Schmidt vd., 2017; Yeager ve Dweck, 2012). Bu nedenle, Gelişen Zihnin başarılı öğrenciler arasındaki sıralamayı etkilemesi, bu öğrencilerin daha başarılı, en başarılı gibi kategorilerde yer almalarını sağlaması beklenebilir. Bu araştırmada bireylerin hayatı üzerinde büyük bir etkisi olan Türkiye’de Yükseköğretim Kurumları Sınavına (bundan sonra YKS) girmiş ve ilk %2’lik dilimde yer almış üniversite öğrenci adaylarının kendi içinde başarı sıralamalarının Gelişen Zihin puan ortalamalarına göre farklılaşması test edilmiştir. Bunun nedeni YKS’ nin gerek nicel gerek nitel açıdan bireylerin sahip olduğu yeterlilikler hakkında çeşitli veriler sunmasıdır. YKS, Türkiye’de orta öğretim mezunlarının yükseköğretim öğrencisi olabilmek için girmek zorunda oldukları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından tüm ülkede her yıl aynı gün ve saatte uygulanan merkezi bir sınavdır. YKS, tarihsel olarak bazı değişimler göstermiş olsa da 1974 yılından itibaren çoktan seçmeli soruları kapsayan merkezi bir sınav olma özelliğini taşıyan bu tür sınavlarda, öğrenciler cevaplandıkları doğru cevap sayısı ve sınava giren öğrenciler içindeki sıralama derecesine göre bir üst kademedeki okullara yerleştirilmektedirler (Arslan, 2004, s.37). Son yıllarda giderek artan öğrenci sayısı, buna karşılık yükseköğretim programlarının kontenjanlarının sınırlı olması, öğrencilik hayatının yılda bir kez uygulanan birkaç saatlik merkezi bir sınavla değerlendirilmesi, sınav sisteminde yapılan ani ve sık denilebilecek değişiklikler YKS ile ilgili tespitler arasında yer almaktadır (Türk Eğitim Derneği [TEDMEM], 2019: 10 ve 275). Bu sınavda bireylerin çoğunluğu ilk %1 dilimde olan Türkiye’nin iyi üniversitelerindeki Tıp, Mühendislik, Hukuk Fakültelerinde öğrenim görmeyi amaçlamaktadır. Bu %1’lik dilime (ilk 20 bin) giren öğrencilere özel üniversiteler burs sağlayarak kendi üniversitelerini tercih etmelerini istemektedirler. Sınava giren öğrenci sayısının yaklaşık iki milyon olduğu dikkate alındığında ilk %2’lik dilime (ilk 40000) giren öğrencilerin de başarılı olduğu düşünülebilir. Ancak ilk %1’lik dilim ile ilk %2’lik dilimde yer almayı belirleyen faktörün doğru cevap sayısındaki çok az denilebilecek bir farktan oluşması başarılı öğrencilerin sıralanmasında Gelişen Zihnin belirleyiciliğinin test edilmesinin gerekli olduğunu düşündürmüştür. Bu kanıya varılmasında Gelişen Zihnin akademik başarı üzerindeki olumlu etkisi olduğunu ortaya koyan çeşitli araştırma sonuçları etkili olmuştur (Blackwell vd., 2007; Good vd., 2012; McCutchen vd., 2016; Sriram, 2014).

Gelişen Zihin yapısına sahip bireyin en önemli özelliklerinden biri, öğrenmeye hevesli olduğunun farkında olması, öğrenme yolunda herhangi bir sorun yaşasa bile öğrenme heyecanı duyacağı yeni yollar keşfedebileceğine inanmasıdır (Dweck, 2006: 143). Gelişen Zihin yapısının öğrenme sürecinde engellerle karşılaşması durumunda başka çözüm yolları arama, yeni stratejiler geliştirme gibi davranışlar sergilemesi beklenebilir. Bu bağlamda, üniversite öğrenci adaylarının YKS’de başarılı olabilmek için okul dışında özel öğretim kursları yani dershanelerden eğitim almaları ile Gelişen Zihin özellikleri

arasında bir ilişki olabileceği düşünülebilir. Öğrencinin eğitimi ve ilerideki meslek hayatı üzerinde önemli etkileri olan YKS zorlu ve stresli bir çalışma süreci gerektirmektedir (Arslan, 2004; TED, 2010; TEDMEM, 2019). Bu sınavın sonucunda yapılan sıralamaya göre öğrenciler çeşitli kategorilerden aldıkları puanın karşılığına denk gelen bir programa girmeye hak kazandıkları için, öğrenci, veli, okul, özel öğretim kursları gibi paydaşlar çeşitli çözüm yolları üretmeye çalışmaktadırlar. Bir anlamda zorlu bir yarış olarak nitelenebilecek bu süreçte başarılı olabilmek velileri ilköğretim yıllarından itibaren nitelikli okullar aramaya yöneltmekte, öğrencilerin bu okullara girebilmek için sınavlara girmek zorunda olmaları özel öğretim kursları ya da diğer adıyla dershaneleri ön plana çıkarmaktadır (Baran ve Altun, 2014). YKS'ye hazırlanırken öğrencilerin okul dışında eğitim almak için başvurduğu özel öğretim kursları çeşitli öğretim faaliyetleri ile sürece katkıda bulunmaktadır. Öğrencilerin okul dışında kalan zamanlarının çoğunu dersane ortamında geçirdikleri için sosyal gelişimlerinin aksadığı (Özoğlu, 2011), harcanan para miktarının çok ciddi boyutlara ulaşması nedeniyle öğrencilerin aileleri arasında sınıfsal farklılıklar oluştuğu (Büyükcan, 2015) gibi nedenlerden dolayı eleştirilen bu kursların öğrencinin akademik başarısı üzerinde olumlu etkileri olduğunu gösteren çalışmalar vardır. Türk Eğitim Derneği (TED, 2005) tarafından gerçekleştirilen kapsamlı bir araştırmada katılımcıların özel öğretim kurumlarında (dershaneler) verilen eğitimin okullarda verilen eğitimden daha iyi olduğu yönünde görüş belirttikleri ortaya konmuştur. Berberoğlu ve Tansel (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları özel eğitim kurslarına devam eden öğrencilerin akademik başarılarının Türkçe ve Matematik alanında olumlu yönde etkilendiğini göstermiştir. Bu çalışmada, Gelişen Zihin yapısına sahip bireylerin başarılı olabilmek için fırsatlar oluşturabilme ve zorluklarla baş edebilme yeterliliklere sahip olmaları gerektiği varsayılmıştır. YKS sürecinde sınava hazırlanmak için özel öğretim kurslarına giden ve gitmeyen adayların Gelişen Zihin puan ortalamaları arasındaki fark olup olmadığı araştırılarak bu varsayım sınanmaya çalışılmıştır. Bu varsayımın oluşturulmasında alanyazında yer alan çalışmalar dikkate alınmıştır (Berberoğlu ve Tansel, 2014; Şirin, 2000; Morgil vd., 2000; TED, 2005; Yeşilyurt, 2008)

Gelişen Zihin yapısının sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin öğrenme davranışlarında ve akademik başarılarında olumlu etkileri olduğu çeşitli araştırmalarda yer almaktadır (Blackwell vd., 2007; Burnette vd., 2018; Claro vd., 2016; OECD, 2019). Claro vd. (2016:8665) tarafından gerçekleştirilen çalışma sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin akademik başarıları üzerinde Gelişen Zihnin etkisinin gelir düzeyi yüksek öğrencilere kıyasla çok daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bir başka çalışmada da Gelişen Zihin temelli etkinliklerin yoksul ve kırsal çevrelerde yaşayan öğrencilerin öğrenme heveslerini, yeterliliklerini ve ders başarılarını artırdığı ortaya konmuştur (Burnette vd., 2018). Öte yandan, özel okulların kendilerini marka haline getirme çabaları, kamu okullarına kıyasla daha rahat bir öğrenme ortamı sağlamaları, velilerin ve öğrencilerin konfor beklentilerinin yüksek olması nedeniyle bu okullardaki öğrenme ortamının avantajları olduğunu ortaya koyan çeşitli araştırmalar vardır (Akyol ve Yılmaz, 2016; Arcan, 2006; Nartgün ve Kaya, 2016; Uygun, 2003). Bu bağlamda, özel okulların sosyo-ekonomik açıdan bir gösterge olarak kabul edilebileceğini söylemek mümkündür. İçinde yaşanan çevre ve ortamın sunduğu olanaklara göre bireylerin Gelişen Zihin yeterliliklerinin değişebileceği düşüncesine dayanarak, bu çalışmada YKS'ye giren öğrencilerin kamu veya özel okul öğrencisi olma durumları ve Gelişen Zihin özellikleri arasındaki ilişki araştırılmak istenmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri programlar arasında farklılıklar vardır. Fen, Anadolu ve Meslek Liseleri gerek amaçları gerekse öğrenme-öğretim süreçleri bakımından birbirinden farklı özellikler taşırlar. Fen ve Anadolu Liseleri bilişsel ağırlıklı derslerden oluşurken, Meslek Liseleri psiko-motor beceriler kazandırmaya önem verir. Eğitimin niteliği, öğrencinin bilinçli tercih davranışı sergilememesi, ortaöğretim ve yükseköğretim meslek eğitimi programları arasındaki uyumsuzluk olması, öğrencilere yaratıcılık, girişimcilik, yenilikçilik gibi becerilerin kazandırılmaması gibi

nedenlerden dolayı Meslek Liselerinin eleştirildiği görülmektedir (Demirtaş ve Küçük, 2008; Hepkul, 2014; MEB, 2014; Özsoy, 2015; Sönmez, 2008). Ayrıca okul türleri ile yükseköğretim programlarına yerleştirme oranları arasında Fen ve Anadolu Liseleri lehine büyük farklılıklar olduğu çeşitli araştırmalar tarafından ortaya konmuştur (Berberoğlu ve Kalender, 2005; Çetingül ve Dülger, 2006; ÖSYM, 2020). Bu nedenlerden dolayı, öğrencilerin öğrenim hayatlarının dört yılını geçirdikleri ortaöğretim okul türü özelliklerinin zihin yapılarını etkileyebileceği varsayımının sınanması gerektiği kanısına varılmıştır.

Bu çalışma bireylerin zihin yapılarının hayatları açısından kritik önem taşıyan sınavlardaki başarı durumları üzerinde belirleyiciliğini incelemek ve sahip oldukları zihin yapılarına ait özellikleri mezun oldukları lise türü, bu okulların kamu veya özel okul olmaları ve sınavlara hazırlanırken özel öğretim kurslarına (dershanelere) gitme durumlarına göre araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların zihin yapılarının Zihniyet Teorisi Ölçeği (Yılmaz, 2022) ile betimlendiği bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1) Üniversite adayı öğrencilerin YKS puan sıralama durumlarına göre Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt boyut puanları farklılaşmakta mıdır?
- 2) Üniversite adayı öğrencilerin özel öğretim kursuna gitme durumlarına göre Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt boyut puanları farklılaşmakta mıdır?
- 3) Üniversite adayı öğrencilerin mezun oldukları Özel veya Kamu Okulu öğrencisi olma durumlarına göre Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt boyut puanları farklılaşmakta mıdır?
- 4) Üniversite adayı öğrencilerin mezun oldukları okul türüne göre Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt boyut puanları farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Kuramsal Arka Planı

İnsanların düşünme yapılarının sabit ve değişmez olduğu inancının yanlış olduğu, belirli bir sistem içinde uğraş verildiğinde zamanla gözle görülür değişimler yaşanacağı savını geliştiren Dweck (2006) bireyleri Gelişen ve Sabit Zihin Yapılı olarak iki gruba ayırmaktadır. Bu kurama göre, gelişen zihin yapısına sahip bireyler yeteneklerin, becerilerin ve zekânın geliştirilebileceğine inanan, güçlüklerden korkmayan, başarısızlıklar ve eleştiriler karşısında yılmayan kişilerdir. Bu düşünce yapısının gereği olarak bireyler kendi hatalarından ders çıkarmak ve başkalarının başarılarını bir öğrenme yolu olarak değerlendirmek gibi özelliklere sahiptirler. Öte yandan, Dweck'e göre (2006:6), sabit zihin kendisine sınırlar çizmiş bir zihindir. Bu düşünce yapısına sahip bireyler sahip oldukları yeteneklerin, özelliklerin ve zekânın doğuştan geldiğine ve değişmeyeceğine inanırlar ve başarı planlarını bu ön kabullenmenin sınırları içinde yaparlar. Bu kabulleniş nedeniyle de yeni durumlarla karşılaşmaktan, hata yapmaktan uzak durmaya çalışırlar, etraflarında öz güvenlerini ve öz değerlerini besleyecek kişiler olmasını isterler. Bu kişiler eleştirilmekten hoşlanmadıkları veya korktukları için sonuç odaklı ve mükemmeliyetçi bir yaklaşım içinde çalışırlar.

Sistemli çalışma, doğru stratejiler kullanma ve diğer insanlardan öğrenmeye açık olma gibi özelliklere sahip olan insanların yeteneklerini ve öğrenme kapasitelerini geliştirebileceklerine inanmaları olarak tanımlanabilecek Gelişen Zihin, Dweck'in öğrenme psikolojisi alanında yaptığı araştırmalar sonucunda şekillenmiştir (Dweck, 2006). Gelişen Zihnin kuramsal arka planı denilebilecek önceki çalışmalarda bireylerin başarısızlık karşısında gösterdiği tepkiler çaresizlik ve yetkinlik olarak iki başlık altında ele alınmıştır (Diener ve Dweck, 1978; Dweck, 1975; Dweck ve Repucci, 1973). Bu çalışmalarda ve alanyazında yer alan benzer çalışmalarda başarısızlık karşısında gösterilen kaçış davranışı öğrenilmiş çaresizlik tanımı altında Dweck ve diğer araştırmacılar tarafından çeşitli açılardan araştırılmış; yaşanan olumsuzlukların bireylerin öz değer ve öz algılarının oluşmasında yetersizlik ve

çaresizlik duygusuna yol açması üzerinde durulmuştur (Dweck vd., 1978; Diener ve Dweck, 1980; Goetz ve Dweck, 1980; Kamins ve Dweck, 1999; Mueller ve Dweck, 1998).

Öğrenilmiş çaresizlik konusunda önemli olan değişkenin yaşanan olumsuzluklar değil, bireyin kendisi hakkında sahip olduğu düşünce ve inanışları olduğuna dayalı çalışmada Dweck (1975: 675) eğitim yoluyla öğrencilerin başarısızlıklarının sorumluluklarını alma davranışı kazanabileceklerini öne sürmüştür. Bu çalışma sonucunda araştırmacı 25 oturum süren eğitim süreci sonunda öğrencilerin hem akademik başarılarında hem de öğrenme heveslerinde artış olduğunu tespit etmiştir (a.g.e: 684). Dweck tarafından geliştirilen yaklaşıma dayalı olarak gerçekleştirilen boylamsal bir çalışmada, esnek zihin yapısına sahip bireylerin öz-saygı ve öğrenme heveslerinin sabit zihin yapısına sahip olanlardan yüksek olduğu ve gerçek hayatta başarılı olmak ve güçlüklerden yılmamak gibi özellikler taşıdıkları görülmüştür (Robins ve Pals, 2002). Zekânın ve yeteneklerin geliştirilebileceği savına dayalı bir öğretim etkinliğinin uygulandığı iki yıl süreli deneysel bir araştırmanın sonuçları deney grubu öğrencilerinin başarısızlık karşısında çaresizlik hissetmek yerine çalışma stratejileri geliştirerek öğrenmeye yönelik olumlu tutum ve davranışlar sergilediklerini ortaya koymuştur (Blackwell vd., 2007).

Bireylerin zihin yapıları ile akademik başarıları arasındaki ilişki hakkında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Özellikle Gelişen Zihin temelli etkinliklerin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki olumlu etkisini ortaya koyan çalışmalar dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, akademik başarının göstergelerinden biri olan sınavların çeşitli araştırmalara konu olduğu görülmektedir. Örneğin, Aronson, Fried ve Good (2002) sistemli bir çaba ve çalışma sayesinde zekâ ve yetenekleri geliştirmenin ve akademik başarıyı artırmanın mümkün olacağı öngörüsüne dayalı bir öğretim etkinliği uygulamış ve öğrencilerin gerek öğrenmeye yönelik olumlu tutum ve davranışlarında gerekse akademik başarılarında anlamlı derecede artış olduğunu tespit etmiştir. Good, Aronson ve Inzlicht (2003) kız öğrencilerin matematik becerileri ve sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin düşünsel yetenekleri ile ilgili kalıplaşmış fikirlerin Gelişen Zihin temelli eğitim yoluyla değişebilirliğini test etmek amacıyla gerçekleştirdikleri müdahale programı sonucunda katılımcıların standart testlerden elde ettikleri başarı düzeylerinde anlamlı derece olumlu değişim meydana geldiği sonucunu elde etmişlerdir. Paunesku vd. (2015) tarafından yapılan bir çalışmada ise, Amerika Birleşik Devletlerindeki 13 ayrı coğrafi bölgedeki 13 lisede öğrenim gören 1543 katılımcının yer aldığı internet üzerinden gerçekleştirilen Gelişen Zihin temelli bir müdahale programı uygulanmış ve dönem sonunda deney grubundaki öğrencilerin ders notlarında olumlu yönde anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür.

Yurt içi alanyazında Gelişen Zihin temelli araştırma sayısının oldukça az olduğu görülmüştür (Altunel, 2018; Delibalta, 2020; Ergen, 2019; Yalın, 2014; Varlı ve Yılmaz, 2020). Üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin zihin yapıları ile yabancı dil öğrenme kaygıları arasındaki ilişkiyi araştıran Altunel (2018) bu iki değişken arasında anlamlı bir fark olmadığı, cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin daha yüksek Gelişen Zihin yapısına sahip olduğu, olumsuz değerlendirme alt boyutu bağlamında bölüm türlerine göre anlamlı farklılaşma görüldüğü tespitinde bulunmuştur. Delibalta (2020) tarafından gerçekleştirilen benzer bir çalışmada ise, üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin çoğunun Sabit Zihin yapısına sahip olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek oranda Gelişen Zihin özellikleri taşıdığı, öğrencilerin zihin yapılarının oluşmasında öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının önemli derecede etkili olduğu ortaya konmuştur. İngilizce öğretmenlerinin teknoloji öz-yeterlilik algıları ile zihin yapıları arasındaki ilişkiyi araştıran Ergen (2019), Gelişen Zihin özellikleri taşıyan katılımcıların teknoloji öz-yeterlilik algılarının da yüksek olduğu ve Gelişen Zihnin teknoloji öz-yeterlilik algısının yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir. Ergenlerin zihin yapılarının öz-yeterlilikleri ve amaca dönüklük davranışlarını yordayıcılığı üzerine yaptığı araştırmasında, Yalın (2014) Gelişen Zihin yapısının öz yeterliliği yordadığını, amaca dönüklük davranışı ile Gelişen Zihin yapısı arasında ise negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Varlı ve Yılmaz (2020) tarafından yapılan bir

çalışmada ise öğretmenlerin kullandıkları öğretim stratejilerinin Gelişen Zihin ve Sabit Zihin yapısına sahip olmalarına göre farklılaştığı görülmüştür.

Yapılan alanyazın incelemesi sonucunda, Gelişen Zihin kuramının gelişiminin arka planında öncelikle Dweck ve çalışma arkadaşları tarafından yapılmış uzun yıllara dayanan kuramsal ve deneysel çalışmalar olduğu görülmektedir. Özellikle son yıllarda Gelişen Zihin üzerine yapılan araştırmaların kapsam, boylam ve içerik açısından çeşitlenmesi, Yeager ve Dweck (2020) tarafından bu çalışmalarda ortaya çıkan tespitlere dayalı değerlendirme çalışması dikkate alındığında Gelişen Zihin yaklaşımına dayalı çalışmaların farklı boyutlarda devam edeceği öngörülebilir. Bu çalışmada YKS'ye katılan yükseköğretim adaylarının zihin yapıları Dweck (2006) tarafından geliştirilen zihniyet kuramı bağlamında ele alınmıştır. Yurtiçi alanyazında Gelişen Zihin üzerine yapılmış çalışmaların oldukça az sayıda olması ve bireylerin hayatları üzerinde belirleyiciliği yüksek olan YKS'yi zihniyet teorisi bağlamında ele alması nedeniyle bu çalışmanın alanyazına katkıda bulunması beklenmektedir.

Etik Hususlar

Bu makale, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 08.05.2020 tarihinde 2020/33 karar numarası ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmanın modeli, nicel araştırma yöntemleri kapsamında nedensel karşılaştırma araştırma modeli ile desenlenmiştir. Nedensel karşılaştırma modeli, gruplar arasındaki farklılıklara hangi değişkenlerin sebep olduğunu ve bu farklılıkların sonuçlarını, şartları ve katılımcıları değiştirmeden tespit etmeyi hedefleyen modeldir (Büyüköztürk vd., 2013). Araştırmanın bağımsız değişkenleri, YKS'na giren adayların YKS Puan Sıralaması, özel öğretim kursuna gitme, kamu ve özel okuldan mezun olma durumları ve mezun oldukları okul türüdür. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise YKS'ye giren adayların zihin yapısı özellikleridir.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'nin büyükşehirlerinden birinin merkezinde 2021 yılı YKS'de başarılı olmuş üç okul ve iki öğretim kursunda öğrenim görmüş ve YKS'de başarı sıralaması ilk %2'lik dilime girmiş öğrenciler oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin sayısı 593'dür. Örneklemdeki kişi sayısı belirlenirken evrende bulunan YKS'ye giren adayların nicel temsil gücünü sağlamak amacıyla basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklemdeki minimum kişi sayısı 283 olarak hesaplanmıştır. Bu sayıya aşağıda verilen örneklem hesaplama formülü ile ulaşılmıştır (Özdamar, 2003).

$$n = \frac{N \cdot \sigma \cdot Z_{\alpha}}{(N-1) \cdot d^2}$$

Örnekleme formülüne dayalı hesaplar yapılırken evredeki kişi sayısı (N)=587, evrenin standart sapması (σ)= 6; $Z_{\alpha} = 0.05$, için 1.96 değeri, kabul edilebilir hata düzeyi (d)=0,5 olarak kabul edilmiştir.

$$N = \frac{587 \cdot 6^{2 \cdot 1.96}}{586 \cdot 0,5^2} = 283$$

Evrendeki YKS'ye giren adaylara bir numara verilmiştir. Daha sonra evrendeki numaralandırılmış YKS'ye giren adaylardan 300'ü rastgele örnekleme yöntemi ile seçilerek örnekleme dâhil edilmiştir. Örneklemeye toplanan verilerin 9 tanesi kayıp ve aykırı değer olduğu için veri setinden

çıkarılmıştır. Örneklemdeki kişi sayısı 291 olarak belirlenmiştir. Örneklemdeki öğrencilerin %56'sı kız, %44'ü erkektir. %71'u 17-18 yaş arasında, %26,5'i 19-20 yaş arasında, %2,5'i 21 ve üstü yaşındadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada YKS'ye giren adayların zihin yapılarını betimlemek için “Zihniyet Teorisi Ölçeği” ve bazı demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Zihniyet Teorisi Ölçeği

YKS'ye giren adayların zihin yapılarını betimlemek için Yılmaz (2022) tarafından geliştirilen Zihniyet Teorisi Ölçeği kullanılmıştır. Zihniyet Teorisi Ölçeği 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin dört faktörlü yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulanmıştır. Ayrıca ölçek maddelerinde % 27'lik alt-üst grupların ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik analizleri sonuçlarına Zihniyet Teorisi Ölçeğinin faktörleri açısından bakıldığında Sabit Özteori boyutunun Atalet alt boyutu için .72; Değişmezlik İnancı için .80 değerleri bulunmuştur. Zihniyet Teorisi Ölçeğinin Gelişim Özteorisi boyutunun Gayret alt boyutu için 0,70; Gelişime İnanç alt boyutu için .77 bulunmuştur. Zihniyet Teorisi Ölçeğinin Sabit Özteori boyuta ait iç tutarlılık katsayısı .72, Gelişim Özteorisi boyut için ise .71 değerinde bulunmuştur (Yılmaz, 2022). Araştırma örneğinde Zihniyet Teorisi Ölçeğinin Sabit Özteori boyutunun Atalet alt boyutu için 0,64; Değişmezlik İnancı için .83 değerleri bulunmuştur. Zihniyet Teorisi Ölçeğinin Gelişim Özteorisi boyutunun Gayret alt boyutu için .61; Gelişime İnanç alt boyutu için .91 bulunmuştur. Zihniyet Teorisi Ölçeğinin Sabit Özteori boyuta ait iç tutarlılık katsayısı .81, Gelişim Özteorisi boyut için ise.83 olarak hesaplanmıştır. Zihniyet Teorisi Ölçeğinin tamamının güvenilirlik katsayısı .85 kestirilmiştir.

Verilerin Toplanması

“Zihniyet Teorisi Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” çevrimiçi form haline getirilmiştir. Çevrimiçi form haline getirilen veri toplama aracının linki örnekleme alınan kişilere gönderilmiştir. Veri toplama aracındaki sorulara gönüllü olarak cevap vermek isteyen kişilerin ise anlamadıkları zorlandıkları veya açıklama yapılması istedikleri yerlerde mesajlar ve aramalar yoluyla sözlü olarak açıklamalar yapılmıştır.

Veri Analiz Yöntemi

Araştırma sürecinde toplanan verilerde kayıp verilerin varlığı incelenmiştir. Çıkarılan verinin oranı %5'in altında olması ve rastgele dağılım göstermesi durumunda tolere edilebilmektedir (Acuna ve Rodriguez, 2004). Bu sebepten 3 tane kayıp veri, veri setinden çıkarılmıştır. Toplanan veri setinde normallik varsayımı incelenirken, aykırı değerlerin ortaya çıkabilme ihtimali vardır. Veri setindeki tek yönlü uç değerler maddelere ilişkin puanların Z puanlarına dönüştürülmesi ile kontrol edilebilir (Tabachnick ve Fidell, 2007). İlk önce incelenen Z değeri +3 ile -3 aralığının dışında kalan 6 veri tek değişkenli aykırı değer olarak kabul edilmiş ve veri setinden çıkarılmıştır. Daha sonra araştırma toplanan veri setinin normalligi çarpıklık ve basıklık katsayı ile test edilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Verilerinin Normallik Değerleri

ZTÖ'nin boyut ve alt boyutları	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Atalet	,204	-,283
Değişmezlik inancı	,650	-,079
Gayret	-,525	,009
Gelişime inanç	-,313	-,716
Gelişim özteorisi	-,115	-,679

Sabit özteori	,384	-,009
ZİHNİYET TEORİSİ	,000	-,739

Tablo 1’deki araştırma verilerine ait normallik değerlerinden çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde veri setinin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Çünkü George ve Mallery (2016), çarpıklık ve basıklık değerlerinin- 2 ile + 2 arasında değerler alması durumunda dağılımın normal dağılım olarak kabul edilebileceğini ifade etmiştir. Veri setinin normal dağılım göstermesi sebebiyle araştırma verileri araştırmanın amaçları doğrultusunda parametrik testlere sınanmıştır. Gruplar arası karşılaşmada ikili gruplarda “bağımsız t-testi” ve üç ve üstü gruplarda “Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. Grupların homojenliği levene testi ile sınanmıştır. Anova testi sonucunda farklılaşma çıkan boyutlarda farklılaşmanın kaynağını tespit etmek amacıyla tukey testi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p < .05$ kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın alt amaçları kapsamında gerçekleştirilen analizler doğrultusundaki bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

Üniversite öğrencisi adaylarının YKS sıralamasına göre Zihniyet Teorisi, Zihniyet Teorisi boyut ve alt boyutları puan ortalaması arasındaki fark bağımsız t testi ile sınanmış sonuçlar tablo 2 ‘de verilmiştir.

Tablo 2. YKS Puan Sıralaması Değişkenine Göre Üniversite Öğrencisi Adaylarının Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt Boyut Puanları Arasındaki T Testi Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Değişken	Adayın YKS Sıralama	n	$\bar{X}$	ss	Levene’s Testi (F; p)	t	p
Atalet	1-20000 arası	125	8,32	2,33	,990; p>.05	-2,994	,003
	20001 ve 40000	166	9,18	2,48			
Değişmezlik İnanıcı	1-20000 arası	125	5,64	2,32	,201; p>.05	-1,456	,147
	20001 ve 40000	166	6,04	2,39			
Gayret	1-20000 arası	125	12,84	1,44	15,765; p<.05	2,021	,044
	20001 ve 40000	166	12,42	1,94			
Gelişime İnanç	1-20000 arası	125	12,68	1,88	,145; p>.05	1,281	,201
	20001 ve 40000	166	12,39	1,93			
Gelişim Özteorisi	1-20000 arası	125	25,02	2,58	8,364; p<.05	2,020	,044
	20001 ve 60000	166	24,81	3,21			
Sabit Özteorisi	1-20000 arası	125	13,96	4,12	,433; p>.05	-2,576	,010
	20001 ve 40000	166	15,23	4,17			
Zihniyet Teorisi	1-20000 arası	125	52,92	6,02	2,558; p>.05	2,342	,020
	20001 ve 40000	166	51,15	6,64			

Tablo 2’de göre YKS’de 1-20000. sıraya giren ile 20001-40000. sıraya giren üniversite öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorilerinin Gayret, Atalet alt boyut puan ortalamaları ve Gelişim Özteorisi, Sabit Özteorisi boyutlarının puan ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$). YKS’de 1-20000. sıraya giren üniversite öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorilerinin Gayret alt boyutu ve Gelişim Özteorisi puanı ortalamaları YKS’de 20001-40000. sıraya giren üniversite öğrencisi adaylarının puan ortalamasından anlamlı şekilde daha yüksektir ($p < .05$). YKS’de 20001-40000. sıraya giren üniversite öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorilerinin Atalet alt boyutu ve Sabit Özteorisi puanı ortalamaları YKS’de 1-20000. sıraya giren üniversite öğrencisi adaylarının puan ortalamasından anlamlı

bir şekilde daha yüksektir ($p<.05$). YKS’de 1-20000. sıraya giren ile 20001-40000. sıraya giren üniversite öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorilerinin puan ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). YKS’de 1-20000. sıraya giren üniversite öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorisi puan ortalaması, YKS’de 20001-40000. sıraya giren öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorisi puan ortalamasından daha yüksektir. YKS’ye giren üniversite öğrenci adaylarının Zihniyet Teorisinin Değişmezlik İnancı ve Gelişime İnanç alt boyut puan ortalamalarında anlamlı bir farklılaşma yoktur ($p>.05$).

Üniversite öğrencisi adaylarının YKS’ye hazırlanırken özel öğretim kursuna gitme değişkenine göre Zihniyet Teorisi, Zihniyet Teorisi boyut ve alt boyutları puan ortalaması arasındaki fark önem kontrolü bağımsız t testi ile sınanarak sonuçlar tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Özel Öğretim Kursuna Gitme Değişkenine Göre Üniversite Öğrencisi Adaylarının Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt Boyut Puanları Arasındaki T Testi Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Değişken	Özel öğretim kursuna gitme	N	$\bar{X}$	ss	Levene’s Testi (F; p)	t	p
Atalet	Evet	178	8,42	2,24	4,068; $p<.05$	-3,526	,000
	Hayır	113	9,44	2,64			
Değişmezlik İnancı	Evet	178	5,46	2,05	11,315; $p<.05$	-3,751	,000
	Hayır	113	6,51	2,68			
Gayret	Evet	178	12,88	1,59	3,134; $p>.05$	2,766	,006
	Hayır	113	12,24	1,93			
Gelişime İnanç	Evet	178	12,79	1,83	,070; $p>.05$	3,058	,002
	Hayır	113	12,09	1,97			
Gelişim Özteorisi	Evet	178	25,61	2,73	2,993; $p>.05$	3,626	,000
	Hayır	113	24,34	3,19			
Sabit Özteorisi	Evet	178	13,88	3,66	6,262; $p<.05$	-4,217	,000
	Hayır	113	15,95	4,65			
Zihniyet Teorisi	Evet	178	53,09	5,99	,990; $p>.05$	4,020	,000
	Hayır	113	50,06	6,68			

Üniversite öğrenci adaylarının YKS’na hazırlanırken özel öğretim kursuna gitme değişkenine göre Zihniyet Teorileri, Zihniyet Teorilerinin boyut ve alt boyut puan ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Özel öğretim kursuna giden üniversite öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorileri, Zihniyet Teorilerinin Gelişim Özteorisi boyutları, Gelişime İnanç ve Gayret alt boyut puan ortalamaları özel öğretim kursuna gitmeyen öğrencilerinkinden yüksektir. Özel öğretim kursuna giden üniversite öğrencisi adaylarının Zihniyet Teorileri, Zihniyet Teorilerinin Sabit Özteorisi boyutları, Değişmezlik İnancı ve Atalet alt boyut puan ortalamaları özel öğretim kursuna gitmeyen öğrencilerinkinden anlamlı bir şekilde düşüktür ($p<.05$).

Üniversite öğrencisi adaylarının mezun oldukları okulların kamu ve özel okul olma değişkenine göre Zihniyet Teorisi, Zihniyet Teorisi boyut ve alt boyutları puan ortalamalarının farklılaşması ile ilgili bağımsız t testi sonucu tablo 4’e verilmiştir.

Tablo 4. Mezun oldukları Kamu veya Özel Okul Değişkenine Göre Üniversite Öğrencisi Adaylarının Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt Boyut Puanları Arasındaki T Testi Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Değişken	Mezun olduğu kamu ve özel okul türü	n	$\bar{X}$	ss	Levene’s Testi (F; p)	t	p
Atalet	Özel	76	9,25	2,49	,945; $p>.05$	1,627	,105
	Kamu	215	8,67	2,42			
Değişmezlik İnancı	Özel	76	6,23	2,39	,054; $p>.05$	1,560	,120

	Kamu	215	5,74	2,35			
Gayret	Özel	76	12,46	1,72	,062; p>.05	-,812	,417
	Kamu	215	12,65	1,77			
Gelişime İnanç	Özel	76	12,05	1,87	1,303; p>.05	-2,509	,013
	Kamu	215	12,68	1,90			
Gelişim Özteorisi	Özel	76	24,51	2,86	,031; p>.05	-2,091	,037
	Kamu	215	25,33	2,99			
Sabit Özteorisi	Özel	76	15,44	4,22	,265; p>.05	1,837	,067
	Kamu	215	14,42	4,16			
Zihniyet Teorisi	Özel	76	50,46	6,44	,042; p>.05	-2,313	,021
	Kamu	215	52,43	6,36			

Tablo 4'e göre üniversite öğrenci adayının mezun oldukları okul türü değişkenine göre Zihniyet Teorileri, Zihniyet Teorilerinin Gelişim Özteorisi boyutu ve Gelişime İnanç alt boyut puan ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Lisedeki öğrenimlerinde kamu okullarından mezun olan öğrencilerin Zihniyet Teorileri, Zihniyet Teorilerinin Gelişim Özteorisi boyutu ve Gelişime İnanç alt boyut puan ortalamaları özel okuldan mezun olan üniversite öğrencisi adaylarındakinden yüksektir ($p<.05$). Üniversite öğrencisi adaylarının mezun oldukları liselerin kamu ve özel okul olma durumlarına göre Zihniyet teorilerinin Sabit Özteori boyutu, Atalet, Değişmezlik İnanıcı ve Gayret alt boyut puan ortalamaları arasındaki anlamlı bir farklılık yoktur ($p>.05$).

Üniversite öğrencisi adaylarının mezun oldukları okulların türüne göre Zihniyet Teorisi, Zihniyet Teorisi boyut ve alt boyutları puan ortalamalarının farklılaşması anova testi ile kontrol edilerek sonuçlar tablo 5'te ifade edilmiştir.

Tablo 5. *Mezun Oldukları Okul Türü Değişkenine Göre Üniversite Öğrencisi Adaylarının Zihniyet Teorisi Boyut ve Alt Boyut Puanları Arasındaki Karşılaştırmalara İlişkin Bulgular*

Değişken	Okul Türü	n	$\bar{X}$	ss	Levene's Testi; p	F	p	Gruplar Arası Fark (Tukey)
Atalet	A. Anadolu Lisesi	175	8,74	2,50	2,019; p>.05	5,287	,006	A<B C<B
	B. Meslek Lisesi	42	9,88	2,79				
	C. Fen Lisesi	74	8,39	2,25				
Değişmezlik İnanıcı	A. Anadolu Lisesi	175	5,85	2,32	2,124; p>.05	4,244	,015	C<B
	B. Meslek Lisesi	42	6,73	2,46				
	C. Fen Lisesi	74	5,41	2,02				
Gayret	A. Anadolu Lisesi	175	12,63	1,98	2,430 ; p>.05	2,082	,127	-
	B. Meslek Lisesi	42	12,09	2,01				
	C. Fen Lisesi	74	12,72	1,84				
Gelişime İnanç	A. Anadolu Lisesi	175	12,58	1,84	,848; p>.05	,350	,705	-
	B. Meslek Lisesi	42	12,30	2,12				
	C. Fen Lisesi	74	12,50	1,97				
Gelişim Özteorisi	A. Anadolu Lisesi	175	25,25	2,89	1,246 ; p>.05	1,435	,240	-
	B. Meslek Lisesi	42	24,40	3,14				
	C. Fen Lisesi	74	25,22	2,79				
Sabit Özteorisi	A. Anadolu Lisesi	175	14,60	4,45	1,991 ; p>.05	6,335	,002	A<B C<B
	B. Meslek Lisesi	42	16,61	5,01				
	C. Fen Lisesi	74	13,81	4,19				
	A. Anadolu Lisesi	175	52,12	6,46	2,117; p>.05	3,654	,027	

Zihniyet Teorisi	B. Meslek Lisesi	42	49,54	7,14	A>B
	C. Fen Lisesi	74	52,77	5,68	C>B

Üniversite öğrenci adaylarının mezun oldukları okul türü değişkenine göre Zihniyet Teorilerinin Gelişim Özteorisi boyut puan ortalaması, Gelişime İnanç ve Gayret alt boyut puan ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Üniversite öğrenci adaylarının mezun oldukları okul türü değişkenine göre zihniyet teorileri, zihniyet teorilerinin Sabit Özteorisi boyut, Atalet ve Değişmezlik İnanç alt boyut puan ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Gruplar arası farklılaşmanın kaynağı tespit etmek amacı ile tukey testi sonucunda; Meslek Lisesinden mezun üniversite öğrenci adaylarını Zihniyet Teorilerinin Sabit Özteori boyutu ve Atalet alt boyut ortalaması Anadolu ve Fen Lisesi mezunu üniversite öğrenci adayları öğrencilerinkinden anlamlı bir şekilde yüksektir ($p<.05$). Meslek Lisesinden mezun üniversite öğrenci adaylarının Zihniyet Teorilerinin Değişmezlik İnanç alt boyut ortalaması Fen Lisesi mezunu üniversite öğrenci adayları öğrencilerinkinden anlamlı bir şekilde yüksektir ($p<.05$). Fen ve Anadolu Liselerinden mezun üniversite öğrenci adaylarının zihniyet teorileri puan ortalaması Meslek Lisesi mezunu üniversite öğrenci adayları öğrencilerinkinden anlamlı bir şekilde yüksektir ($p<.05$).

TARTIŞMA

Yapılan analizler sonucunda, üniversite öğrenci adaylarının girdikleri sınavda daha üst sıralamada olan öğrencilerin zihniyet teorileri puanları daha alt derece olan öğrencilerinkinden yüksek olduğu görülmüştür. Bireylerin çeşitli nedenlerden dolayı durağan bir duygu durumuna düşmesi ve yapması gereken işleri, eylemleri ertelemesi olarak tanımlanabilecek atalet kişilerin karar almaları ve uygulamaları üzerinde çeşitli gecikmelere yol açabilmektedir (Çankaya, 2010; Çankaya ve Demirtaş, 2010). Çeşitli araştırmalarda özellikle akademik olarak yaşanan atalet duygusunun düşük düzeyde öz-düzenleme becerileri, akademik öz-fayda ve öz-değer ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Klassen vd., 2008; Wolters, 2003). Bireyin duyguları, yaşama birlikte başlar, yaşam boyu gelişir, zenginleşir (Çarkıt ve Yalçın, 2018). Bu duygulardan birisi olan atalet duygusu yüksek olan bireylerin süre baskısı altında kaldıklarında daha yavaş çalıştıkları, daha çok hata yaptıkları ve stres yönetiminde daha az başarılı oldukları görülmüştür (Ferrari, 2001). Öte yandan, Sabit Özteorisi alt boyutu Dweck (2006) tarafından sabit olarak adlandırılan zihin yapısı ile ilgilidir. Buna göre bireyler zihinsel yeteneklerinin ve yaratıcılık becerilerinin değişmez olduğuna inanarak hata yapmaktan korktukları için herhangi bir girişimde bulunmaz ve gerçek yapabileceklerinin altında bir performans sergilerler. Sabit Zihin tanımının içinde bir bakıma atalet duygusu da yer almaktadır. YKS’de başarı dilimleri arasındaki farkı belirleyen doğru cevap sayısının azlığı dikkate alındığında, öğrencilerin YKS sonuçları ile Zihniyet Teorilerinin Atalet ve Sabit Özteorisi alt boyutları arasında görülen anlamlı farklılaşma zamana karşı yarışma duygusu içinde olan öğrencilerin stres yönetiminde daha az başarılı olduğunu akla getirmektedir. YKS’den alınan puan sıralaması 1-20000 arasında olan öğrencilerin Zihniyet Teorilerinin alt boyutları olan Gayret, Gelişim Özteorisinde ve Zihniyet Teorilerinde olumlu yönde farklılaşmaları da Gayret ve Gelişim Özteorisi alt boyutlarının Gelişen Zihin yapısının akademik başarı üzerindeki olumlu etkisini ortaya koyan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Blackwell vd., 2007; Good vd., 2012; McCutchen vd., 2016; Sriram, 2014).

Araştırmanın ikinci bulgusuna göre, üniversite giriş sınavlarına özel öğretim kurslarına giderek hazırlanan üniversite öğrenci adaylarının zihniyet teorileri puanları, özel öğretim kurslarına gitmeyenlerinkinden daha yüksektir. Bu araştırmanın temellerinden biri olan Gelişen Zihin yaklaşımı bireylerin kendilerini tanımları, mücadele gerektiren durumlarda yılmamaları ve gelişebileceklerine inanmaları gibi ilkelere dayanmaktadır (Dweck, 2006). Bu inancın getirdiği öğrenme hevesinin getirdiği sitemli çalışmanın sonucunda elde edilen akademik başarı ve bu başarıdan kaynaklanan öz güven ve

motivasyon karşılıklı birbirini beslemektedir. Bu durumun karşıtı olarak başarısızlık karşısında öğrencilerin kaçış davranışı gösterdiği ve öğrenilmiş çaresizlik adı verilen bir tür sendrom içine sürüldüğü ortaya konmuştur (Dweck vd., 1978; Diener ve Dweck, 1980; Goetz ve Dweck, 1980). Özel öğretim kurslarında sağlanan öğrenme ortamının okullardan farklı olması, öğrencilere sınavlarda çıkacak sorulara göre pratik kazanma temelli eğitim verilmesi, öğretmenlerin öğrencilerle daha fazla ilgilenmesi, öğrencilerin bu kurumlarda kendilerini daha özgür hissetmeleri gibi sebepler dersanelerin avantajları arasında sayılmaktadır (Baran ve Altun, 2014; Baştürk ve Doğan, 2010; Berberoğlu ve Tansel, 2014). Benzer bir çalışmada da ortaöğretim kurumlarında verilen eğitimin niteliği ile ilgili sorunlar ve eğitim imkânları bakımından bölgeler arası yaşanan farklılıklar dersanelere yönelimin gerekçeleri olarak belirtilmiştir (Özoğlu, 2011). Bu çalışmada, özel öğretim kurslarına giden öğrencilerin gitmeyenlere göre Zihniyet Teorisi ve Zihniyet Teorilerinin tüm alt boyutlarında farklılık göstermesi, alanyazında yer alan bulguların da desteğiyle, özel öğretim kurslarının öğrenciler için uygun bir öğrenme ortamı sağlayabileceğini akla getirmektedir.

Araştırmada lisede kamu okullarından mezun olan üniversite öğrenci adaylarının zihniyet teorileri puanları, özel okul mezunlarıkinden yüksek bulunmuştur. Zihniyet Teorisi üzerine yapılan çeşitli deneysel araştırmalarda Gelişen Zihin temelli etkinliklerle yapılan müdahalelerin özellikle sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı gruplarda anlamlı farklılaşmalar yol açtığı ortaya konmuştur. Örneğin, Blackwell vd. (2007) New York'ta devlet okullarında çoğunluğu Afro-Amerika, Güney Asya ve Latin kökenli öğrencilerden oluşan sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı katılımcıların yer aldığı araştırmada Gelişen Zihin akademik başarıyı artırdığını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada, araştırmacılar başarı üzerinde etkisi olan sosyo-ekonomik koşulları değiştirmenin zorluğuna dikkat çekerek, buna karşılık Gelişen Zihin temelli müdahale etkinlikleri yoluyla zihinleri değiştirmeyi önermişlerdir (a.g.e., s. 159). Şili'de tüm devlet okullarınının 10. Sınıf öğrencilerini kapsayacak şekilde gerçekleştirilen bir çalışmada öğrencilerin Gelişen Zihin yapıları ile akademik başarıları karşılaştırılmıştır (Claro, vd., 2016). Bu araştırmada tüm öğrencilerin Gelişen Zihin yapılarının akademik başarılarını olumlu etkilediği; ancak düşük ve yüksek gelir grubuna sahip öğrenciler açısından karşılaştırma yapıldığında, Gelişen Zihin yapısına sahip olmanın sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrenciler için yüksek gelirli öğrencilerden daha önemli bir yordayıcı olduğu görülmüştür (a.g.e: 8665). Öğrencilerin kariyerlerinin belirlenmesinde ve bu belirleme sürecinin çeşitli aşamalarında aileler önemli ölçüde etkilidirler (Koçakoğlu ve Yalçın, 2020). Türkiye'de son yıllarda özellikle dersanelerin özel okullara dönüştürülmesi kararının ardından özel okullara yönelim artmıştır. Örneğin, Gür ve Çelik (2009: 22-23) tarafından hazırlanan bir raporda, Türkiye'de bireylerin geleceğini belirlemede merkezi sınavların belirleyiciliğinin artması nedeniyle özel okullara yönelimin arttığı; sistemsel değişiklikler ve okullara dayalı sorunlar ile mücadele etmede ekonomik ve kültürel sermayesi yüksek olan ailelerin çocuklarının daha fazla fırsata sahip olduğu ileri sürülmektedir. Özel okul seçiminde velilerin ve öğrencilerin beklentileri önem taşıdığı için, özel okullar eğitimde kaliteyi artırmak ve olabildiğince konforlu ortam sunmak amacıyla çeşitli imkânlar sunmaya çalışmaktadırlar (Akyol ve Yılmaz, 2016; Arcan, 2006; Hesapçioğlu ve Nohutçu, 1999; Nartgün ve Kaya, 2016). Bu çalışmaların başlıklarında geçen markalaşma, reklam ve imaj gibi kelimelerin çağrışımı sonucunda özel okulların rekabete dayalı bir sistem içinde daha çok öğrenci çekebilmek için sorunlardan uzak bir eğitim ortamı sunmaya çalışmaları beklenebilir. Gelişen Zihin üzerine yapılan araştırmalarda ise eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların, zorlukların, engellerin Gelişen Zihin yapısına sahip bireylerin öğrenme istekleri, heyecanları ve akademik başarıları üzerinde olumlu etkisi olduğu ortaya konmuştur (Aronson, Fried ve Good, 2002; Blackwell vd., 2007; Dweck, 2006; Robins ve Pals, 2002). Yurt içi ve yurt dışı alanyazından elde edilen bu bulgulara dayanarak, özel okulların eğitim sürecinde herhangi bir sorun yaşanmasına fırsat vermeyecek önlemler almalarının özel okul mezunu öğrencilerin Zihniyet Teorisi ile Zihniyet Teorilerinin alt boyutları olan Gelişime İnanç ve Gelişim Özteorisi puanlarının kamu okulu öğrencilerinininkilerden daha düşük çıkmasına yol açmış olabileceği düşünülmektedir.

Meslek lisesinden mezun üniversite öğrencisi adaylarının zihniyet teorileri puanları araştırmadaki diğer lise grupları olan Fen ve Anadolu Lisesi mezunu öğrencilerinkinden daha düşüktür. Bu bulguda ele alınan atalet, değişmezlik inancı ve sabitlik öz-teorisi başlıklı alt boyutlar zihniyet teorisinin iki ayağından birisi olan değişmezlik, sabit zihin yapısı ile bağlantılıdır. Gelişen Zihin yaklaşımının tam tersi denebilecek Sabit Zihin yapısını sahip bireyler zihinsel yeti ve yeteneklerin sınırlı olduğuna, değişmeyeceğine inandıkları için bir tür ön kabullenme duygusu içinde çalışmalarını yaparlar. Üst düzey hedefler koyma, bunları gerçekleştirmek için yollar arama, mücadele etme, vazgeçmeme gibi davranışlardan uzak dururlar (Dweck, 1999; Dweck, 2006; Mueller ve Dweck, 1998). İnsanın sosyal bir varlık olduğu, düşünce, inanç ve tutumlarının içinde yaşadığı çevrenin kültüründen etkilendiği dikkate alındığında, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun kültürü ile öz-algı ve öz-değer gelişimleri arasında bir ilişki olması beklenebilir. Okul kültürünün yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler üzerindeki etkileri çeşitli araştırmalarda farklı yönlerden ele alınmıştır (Demirtaş, 2010a; Demirtaş, 2010b; Işık, 2017; İpek, 1999; Özan ve Demir, 2011; Sönmez, 2006, Yılmaz ve Bülbül, 2017). Liselerde görev yapan öğretmenlerin katılımcı olarak yer aldığı bir çalışmada, Demirtaş (2010a) okul kültürü ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi araştırmış ve genel liseler ile meslek liselerinin pek çok açıdan ortak özellikler taşıdığını ortaya koymuştur. Farklı lise türlerine göre öğrencilerin ve öğretmenlerin okul kültürü ile algılarını metaforlar yoluyla araştıran Özan ve Demir (2011: 113) Endüstri Meslek Lisesi öğretmen ve öğrencilerinin okullarını tanımlamada olumsuzluk içeren ifade oranlarının tüm liseler arasında en yüksek olduğunu, Kız Meslek Lisesi katılımcılarının olumsuzluk imge frekans dağılımlarının da Endüstri Meslek Lisesinden sonra ikinci sırada geldiğini ortaya koymuştur. Aynı araştırmada Anadolu Lisesi öğretmen ve öğrencilerinin okullarını sevdiği, benimsedikleri ve bilişim kullanma becerilerini yüksek olduğu bulguları da yer almıştır (s. 114). Alanyazında Meslek Liselerine yönelik eleştiriler genellikle eğitimin niteliği ile ilgilidir. Öğrencilerin yeterince girişimci, yenilikçi ve yaratıcı beceriler kazanmadan mezun olması, diğer okul türlerine göre yükseköğretim programına öğrenci yerleştirme başarısının düşük olması çeşitli kaynaklarda yer almaktadır (Berberoğlu ve Kalender, 2005; Çetingül ve Dülger, 2006; Demirtaş ve Küçük, 2008; Hepkul, 2014; MEB, 2014; ÖSYM, 2020; Özsoy, 2015; Sönmez, 2008). Bu değerlendirmeler ışığında, araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin Zihniyet Teorisi ile Zihniyet Teorilerinin alt boyutları olan Atalet, Değişmezlik İnancı, Sabit Özteorisi arasında Meslek Lise mezunlarının diğer okul türlerinden mezun öğrencilerinden daha yüksek puan almasının bu öğrencilerin ortaöğretim yıllarını geçirdikleri okulun özellikleri ve kültürü ile ilgisi olduğu düşünülebilir. Bir başka deyişle, okullara duyulan inanç ve bağlılığın, alınan eğitimin niteliğinin öğrencilerin gelişen veya sabit zihin yapısına sahip olmalarında etkili olabileceği kanısına varılabilir.

SONUÇ

Giderek daha az kestirilebilir hale gelen hayat koşullarına karşı öğrencileri hazırlayabilmenin yollarından biri sorun çözme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunacak bir eğitim anlayışının yerleşmesidir. Gelişen zihin yapısının sorunlar ve zorluklar karşısında yılmamak; tam tersine tüm bunları öğrenme fırsatına çevirebilmek gibi tutum ve davranışların kazanılmasında etkisi olduğu çeşitli araştırmalar tarafından ortaya konmuştur. Ülkemizde yükseköğretim öğrencisi olabilmenin ön koşulu YKS'de başarılı olmaktır. Bireylerin hayatında büyük önem taşıyan meslek seçiminde YKS'nin belirleyici rolü dikkate alındığında, çeşitli açılardan zorlu bir süreç olan bu çok bileşenli sınavda başarılı olabilmenin güçlü ve dayanıklı bir zihin yapısına sahip olmayı gerektirdiği ortadadır. Bu çalışmada YKS'ye giren yükseköğretim öğrenci adaylarının zihin yapıları çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Aday öğrencilerin zihin yapıları ile sınavda elde ettikleri başarı durumları ve sınav öncesindeki eğitim ortam ve olanaklarının analizi sonucunda Zihniyet Teorisi ölçme aracının alt boyutlarında farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Ülkemizin bir gerçeği olan YKS özelinde gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen sonuçların Gelişen Zihin yapısı ile ilgili yeni araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir. Sadece okul başarısı değil hayat boyu öğrenme bağlamında önemli

faydalar sağlayacağı düşünüldüğü için, zihniyet teorisinin farklı açılardan gerek kuramsal gerek deneysel çalışmalarla araştırılması bu araştırmanın başlıca önerisidir.

KAYNAKÇA

- Acuna E., ve Rodriguez C. A., (2004). *Meta-analysis study of outlier detection methods in classification*. Technical paper, Department of Mathematics, University of Puerto Rico at Mayaguez, 04 Ocak 2021 tarihinde <https://academic.uprm.edu/~eacuna/paperout.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Akyol, B., ve Yılmaz, T. (2016). Özel okullarda markalaşma: Aydın ilindeki özel okulların markalaşma politikaları. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 14(28), 385-407.
- Altunel, İ. (2018). *An investigation into the relationship between mindset and foreign language anxiety*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arcan, K. (2006). *Özel Okullara Giden Lise Düzeyindeki Ergenlerin, Akademik Başarıları İle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji, İnsan Bilimleri Ve Felsefe Yüksek Lisans Programı.
- Aronson, J., Fried, C.B., ve Good, C. (2002). Reducing the effects of stereotype threat on African American college students by shaping theories of intelligence. *Journal of Experimental Social Psychology*, 38,113-125. DOI 10.1006/jesp.2001.1491
- Arslan, M. (2004). Eğitim sistemimizin kapanmayan yarısı-yükseköğretime geçiş. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 16(1), 37-51.
- Baran, İ.N., ve Altun, T. (2014). Dershanelerin eğitim sistemimizdeki yeri ve önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 333-344.
- Baştürk, S., ve Doğan, S. (2010). Lise öğretmenlerinin özel dershaneler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 135-157.
- Berberoğlu, G., ve Kalender, İ. (2005). Öğrenci başarısının yıllara okul türlerine bölgelere göre incelenmesi: ÖSS ve PISA analizi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 4, (7), 21-35.
- Berberoğlu, G., ve Tansel, A. (2014). Does private tutoring increase students' academic performance? Evidence from Turkey, *International Review of Education*, 60, 683–701. DOI 10.1007/s11159-014-9436-y
- Blackwell, L., K. Trzesniewski and C. Dweck (2007), “Implicit theories of intelligence predict achievement across an adolescent transition: A longitudinal study and an intervention”, *Child Development*, 78 (1), 246-263.
- Burnette, J.L. Michelle V. Russell , Crystal L. Hoyt , Kasey Orvidas, and Laura Widman (2018), An online growth mindset intervention in a sample of rural adolescent girls . *British Journal of Educational Psychology* (2018), 88, 428–445
- Büyükcın, T. (2015). Dershanelerin özel okullara dönüştürülmesi sürecinde Türkiye’de sınav ekonomisi, *Eleştirel Pedagoji*, 7(42), 67-73.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Claro, S., D. Paunesku and C. Dweck (2016). "Growth mindset tempers the effects of poverty on academic achievement", *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 113(31), 8664-8668.
- Çankaya, İ. ve Demirtaş, Z. (2010). Öğretmen adaylarının görüşlerine göre üniversite iklimi ve atalet arasındaki ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 1-9.
- Çankaya, İ. H. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin vicdan odaklı yaklaşım düzeyleri ile atalet algıları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 65-74.
- Çarkit, E. ve Yalçın, S. B. (2018). Üniversite öğrencilerinin düşünce hataları ve duyguları ifade etmelerinin mükemmeliyetçilik tutumlarını yordaması. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 195-210.
- Çetingül, P.İ.T., ve Dülger, İ. (2006). ÖSS başarı durumunun il bölge ve okul türlerine göre analizi, *Eğitim ve Bilim*, 31 (142), 45-55.
- Delibalta, M.A. (2020). *The Relationship Between Mindset and Causal Attribution in the Efl Context*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Çaç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Demirtaş, B., ve Küçük, B. (2008). Kız meslek liselerinin günümüzdeki sorunlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(3), 147-159.
- Demirtaş, Z. (2010a). Liselerdeki okul kültürü ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 208-223.
- Demirtaş, Z. (2010b). Okul kültürü ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 4-11. <http://213.14.10.181/index.php/EB/article/view/117/217>
- Diener, C.I. ve Dweck, C.S. (1978). An Analysis of Learned Helplessness: Continuous Changes in Performance, Strategy, and Achievement Cognitions Following Failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39 (5), 940-952.
- Diener, C.I. ve Dweck, C.S. (1980). An Analysis of Learned Helplessness: II. The Processing of Success. *Journal of Personality and Social Psychology* 1980, Vol. 39, No. 5, 940-95
- Dweck, C. S. (1975). The role of expectations and attributions in the alleviation of learned helplessness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 31, 674-685.
- Dweck, C. S. (1999). *Self-theories: Their role in motivation, personality, and development*. Philadelphia, PA: Psychology Press. _
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. New York, NY: Random House.
- Dweck, C. S., Davidson, W., Nelson, S., ve Enna, B. (1978). Sex differences in learned helplessness: II. The contingencies of evaluative feedback in the classroom and III. An experimental analysis. *Developmental Psychology*, 14, 268-276.
- Dweck, C. S., ve Reppucci, N. D. (1973). Learned helplessness and reinforcement responsibility in children. *Journal of Personality and Social Psychology*, 25, 109-116.

- Ergen, S. (2019). *Exploring the relationship between teachers' mindset and their technology self-efficacy among the secondary school EFL teachers*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ferrari, J. R. (2001). Procrastination as self-regulation failure of performance: Effects of cognitive load, self-awareness, and time limits on "working best under pressure." *European Journal of Personality*, 15, 391–406.
- George, D., Mallery, P., (2016). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 14th ed. Routledge, Abingdon-on-Thames, UK.
- Goetz, T. E., ve Dweck, C. S. (1980). Learned helplessness in social situations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39,249-255.
- Good, C., Aronson, J., ve and Inzlicht, M. (2003). Improving Adolescents' Standardized Test Performance: An Intervention to Reduce the Effects of Stereotype Threat. *Journal of Applied Developmental Psychology* 24(6), 645-662.
- Good, C., Rattan, A., ve Dweck, C. S. (2012). Why do women opt out? Sense of belonging and women's representation in mathematics. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102, 700–717. doi:10.1037/a0026659
- Gür, B., ve Çelik, Z. (2009). Türkiye'de millî eğitim sistemi yapısal sorunlar ve öneriler. SETA http://file.setav.org/Files/Pdf/20121126140909_setaturkiyede_milli_egitim_sistemi.pdf
- Hepkul, A. (2014). Meslek lisesi tercihi sürecinin keşifsel olarak incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 41-52.
- Hesapçıoğlu, M., ve Nohutçu, A. (1999). Velilerin özel tercihlerini etkileyen faktörler ve reklâm stratejileri. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11: 183-202.
- Işık, H. (2017). Ortaokullarda okul kültürünün incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 35, 61-71.
- İpek, C. (1999). Resmi liseler ile özel liselerde örgütsel kültür ve öğretmen-öğrenci ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 5(3): 411-442. <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/614>
- Kamins, M. ve Dweck, C. (1999) Person versus process praise and criticism: implications for contingent self-worth and coping, *Developmental Psychology*, 35(3), 835-47.
- Klassen, R.M., Krawchuk, L. L., Rajani, S. (2008). Academic procrastination of undergraduates: Low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination. *Contemporary Educational Psychology*, 33 (4): 915-931.
- Koçakoğlu, M.G., ve Yalçın, B. (2020). Kariyer gelişim sürecinde aile. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6 (37): 1921-1929.
- McCutchen, K. L., Jones, M. H., Carbonneau, K. J., ve Mueller, C. E. (2016). "Mindset and standardized testing over time", *Learning and Individual Differences*, 45, 208-213.
- MEB (2014). *Türkiye mesleki ve teknik eğitim strateji belgesi ve eylem planı 2014-2018* <http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf>

- Morgil, İ., Yılmaz, A., Seçken, N., ve Erökten, S. (2000). Üniversiteye giriş sınavında özel dersaneler ve ÖZ-DE-BİR tarafından uygulanan ÖSS deneme sınavlarının öğrenci başarısına katkısının ölçülmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 96-103.
- Mueller, C., ve Dweck, C. (1998). Praise for intelligence can undermine children's motivation and performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 33-52. doi:10.1037/0022-3514.75.1.33
- Nartgün, Ş., ve Kaya, A. (2016). Özel okul velilerinin beklentileri doğrultusunda okul imajı oluşturma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2): 153-167.
- OECD (2019). PISA 2018 Results Erişim Adresi:
<http://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results-volume-vi-d5f68679-en.htm>
- Özan, M.B., ve Demir, C. (2011). Farklı lise türlerine göre öğretmen ve öğrencilerin okul kültürü metaforu algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2), 106-126.
- ÖSYM (2020). 2020 YKS Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler 13.12.2020 de <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/YKS/sayisalbilgiler26082020.pdf> adresinden erişildi.
- Özdamar, K. (2003). Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özoğlu, M. (2011). Özel Dershaneler: Gölge Eğitim Sistemiyle Yüzleşmek. Seta Analiz. 18 Aralık 2020 tarihinde <http://file.setav.org/Files/Pdf/ozel-dershaneler-golge-egitim-sistemiyle-yuzlesmek.pdf> adresinden erişildi.
- Özsoy, C. E. (2015). Mesleki eğitim - istihdam ilişkisi: Türkiye’de mesleki eğitimin kalite ve kantitesi üzerine düşünceler. *Electronic Journal of Vocational Colleges-* Aralık 2015 4. UMYOS Özel Sayısı, 173-181.
- Rege, M., Hanselman, P., Solli, I. F., Dweck, C. S., Ludvigsen, S., Bettinger, E., Crosnoe, R., Muller, C., Walton, G., Duckworth, A., ve Yeager, D. S. (2020). How can we inspire nations of learners? An investigation of growth mindset and challenge-seeking in two countries. *American Psychologist*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/amp0000647>
- Robins, R. ve Pals, J. (2002). Implicit self-theories in the academic domain: Implications for goal orientation, attributions, affect, and self-esteem change. *Self and Identity*, 1(4), 313-336.
- Paunesku, D., Walton, G. M., Romero, C., Smith, E. N., Yeager, D. S., ve Dweck, C. S. (2015). “Mindset interventions are a scalable treatment for academic underachievement”, *Psychological Science*, 26 (6), 784-793. <http://dx.doi.org/10.1177/0956797615571017>.
- Schmidt, J.A., Shumow, L., Kackar-Cam, H.Z. (2017). Does mindset intervention predict students' daily experience in classrooms: A comparison of seventh and ninth graders trajectories. *Journal of Youth Adolescence*, 46: 582-602. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0489-z>
- Does Mindset Intervention Predict Students' Daily Experience in Classrooms? A Comparison of Seventh and Ninth Graders' Trajectory Does Mindset Intervention Predict Students' Daily Experience in Classrooms? A Comparison of Seventh and Ninth Graders' Trajectory

- Sönmez, M. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik örgün öğretimin sorunları ve yeniden yapılandırılma zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim*, 33 (147), 71-84.
- Sönmez, M.A. (2006). Meslek liselerinde örgüt kültürü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45, 85-108.
- Sriram, R. (2014), “Rethinking intelligence: The role of mindset in promoting success for academically high-risk students”, *Journal of College Student Retention: Research, Theory ve Practice*, 15 (4), 515-536, <http://dx.doi.org/10.2190/CS.15.4.c>.
- Şirin, H. (2000). Eğitim sisteminde Özel dershaneler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2, 387-410.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- TED (2005). Türkiye’de üniversiteye giriş sistemi araştırması sonuç raporu. Ankara: TED Yayınları.
- TED (2010). Ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sistemi Türk Eğitim Derneği. Ankara: TED Yayınları.
- TEDMEM. (2019). *2018 eğitim değerlendirme raporu* (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 5). Ankara: Türk Eğitim Derneği
- Uygun, S. (2003). Türkiye’de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, (36), 1 ve 2, 107-120
- Varlı, A. ve Yılmaz, A. (2020). The relationship between in-service teachers’ mindset types and their efficacy beliefs in instructional strategies. *IZUJED*, 2 (4) 191-203. DOI: 10.46423/izujed.752446
- Wolters, C.A. (2003). Understanding procrastination from a self-regulated learning perspective. *Journal of Educational Psychology*, 95 , 179-187.
- Yalın, C. (2014). *Mindset, Future and the Family: Interactions between Context and Belief in Change in Predicting Self-Efficacy and Goal Orientations*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yeager, D. S., ve Dweck, C. S. (2012). Mindsets that promote resilience: When students believe that personal characteristics can be developed. *Educational Psychologist*, 47(4): 302-314. doi: 10.1080/00461520.2012.722805
- Yeager, D. S., ve Dweck, C. S. (2020). What can be learned from growth mindset controversies? *American Psychologist*, 75(9), 1269–1284. <https://doi.org/10.1037/amp0000794>
- Yeşilyurt, S. (2008). Üniversiteye giriş sınavına hazırlanan öğrencilerin dershaneleri tercih etme sebepleri ve dershanelerdeki biyoloji öğretiminin durumu üzerine bir çalışma. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 5(2), 95-114.
- Yılmaz, E. (2022). Development of Mindset Theory Scale (Growth and Fixed Mindset): A validity and reliability study. *Research on Education and Psychology (REP)*, 6(Special Issue), 1-24.

Yılmaz, S., ve Bülbül, T. (2017). Merkezi sınavların okul kültürüne yansımalarının değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2): 578-617.

Investigating Mindsets of University Student Candidates in terms of Some Variables

Problem Statement: According to the Mindset Theory, which was developed by Carol Dweck (2006), people have two different mindsets in defining and describing themselves. Some people, who have growth mindset, believe that they can improve their intelligence through effort, resilience and perseverance, while those with fixed mindset think their potential to learn and succeed is limited and challenges pose risk of revealing their inadequacies. The Higher Education Placement Exam (HEPE) is held in Turkey once a year to place the prospective university students in higher education programs according to the scores they got in the exam. The students need to have some traits such as will, determination and perseverance to be successful in the HEPE, which is taken by millions of people every year. This study was conducted to examine the mindset of the participants according to what school type they graduated from, whether it was a public or private school, and whether they went to private teaching courses while preparing for the HEPE, and to investigate to what extent their mindset was determinant on their success in HEPE. For this purpose, it was tested how the success rankings of the participants, who were in the first 2% of the HEPE in 2019, differentiated according to the Mindset Theory point averages, and the following research questions were asked:

- 1) Do the prospective university students' dimensions and sub-dimensions of Mindset Theory differ according to their success rankings in the HEPE?
- 2) Do the prospective university students' dimensions and sub-dimensions of Mindset Theory differ according to whether they attended a private teaching course to be successful in the HEPE or not?
- 3) Do the prospective university students' dimensions and sub-dimensions of Mindset Theory differ according to whether they graduated from a Public or Private High School?
- 4) Do the prospective university students' dimensions and sub-dimensions of Mindset Theory differ according to the school types (Science, Anatolian or Vocational) they graduated from?

Method: The study was designed in the ex post facto model within the scope of quantitative research methods, and the participants were composed of 291 higher education student candidates from three high schools and two private courses in a metropolis in Turkey. The Mindset Theory Scale (Yılmaz, 2021) and Personal Information Form were used as data collection instruments. In data analysis, independent t-test was used in paired groups, and Analysis of Variance (ANOVA) was used in groups of three or more. The homogeneity of the groups was tested with the Levene test. The Tukey test was used to determine the reason for the differentiation in the dimensions that differed according to the results of the ANOVA test. The significance level was accepted as $p < .05$ in the study.

Results: As a result of the analysis of the mindset characteristics of the participants along with their success in the HEPE, and their educational environment and opportunities, some differences were found in the sub-dimensions of the Mindset Theory Scale. It was revealed that the Mindset Theory scores of the students in the upper success rankings of the HEPE were higher than those in the lower ranks. Similarly, it was found that the Mindset Theory scores of the students who prepared for the exam attending private education courses were higher than those who did not, and the scores of the students who graduated from public schools were higher than the graduates of private schools. On the other hand, the Mindset Theory scores of the students who graduated from vocational high schools were found to be lower than those who were graduated from Science and Anatolian High Schools.

Conclusion:

It is quite normal for people to encounter difficulties, failures and unexpected events in their life. One of the ways to prepare students for the life conditions, which are becoming less and less predictable in the age we live in, is to establish an educational approach that will help them develop problem-solving skills. In various studies, it has been revealed that people with growth mindset face difficulties bravely and have a passion for learning rather than approval of others (Aronson, Fried and Good, 2002; Blackwell et al., 2007; Dweck, 2006; Robins and Pals, 2002). The prerequisite for being a university student in Turkey is to be successful in the HEPE, which is composed of a number of multiple-choice questions that should be answered correctly in a limited time, and which requires a long and gruelling preparation process. Considering how important for people to be successful in the HEPE, it could be said that having a growth mindset might be helpful to stand difficulties in achieving their goal. The main recommendation of this study is that mindset theory should be investigated from multiple aspects to contribute to the literature related with not only school success but also lifelong learning.

Key words: Mindset Theory, Growth Mindset, Higher Education Placement Test